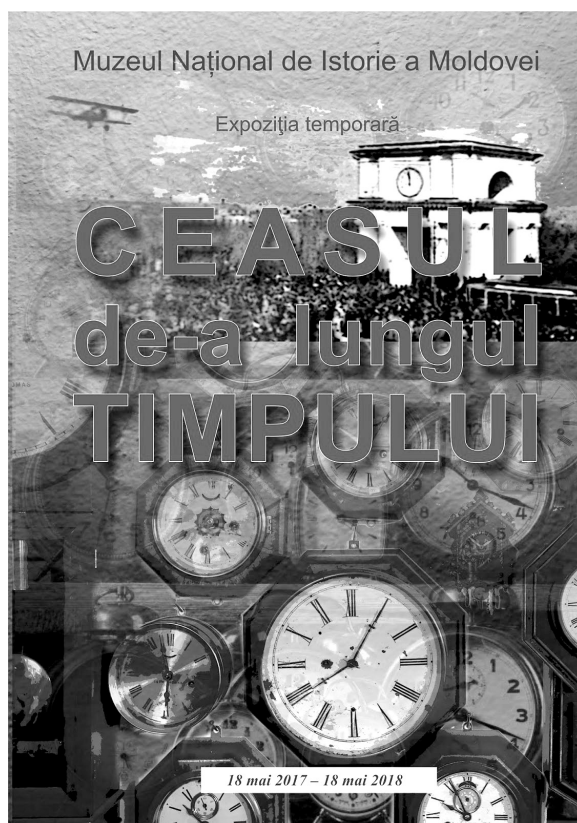

O EXPOZIȚIE CARE A OPRIT TIMPUL ÎN LOC

Ana Grițco

Cuvinte-cheie: expoziție, Basarabia, URSS, ceas, orologiu, ceasornicar.

Muzeul Național de Istorie a Moldovei a fost gazda unei expoziții temporare inedite, sub genericul *Ceasul de-a lungul timpului*, vernisată la 18 mai 2017, de Ziua Internațională a Muzeelor. La baza expoziției a stat obiectul muzeal autentic – ceasul, cu statut de exponat care și-a păstrat calitățile primordiale: informativitatea, expresivitatea, atractivitatea și reprezentativitatea. Publicul vizitator a avut posibilitatea să admire doar o parte (aproximativ 200 piese) din colecția muzeală, piese rezultate din achiziții de la persoane private și magazine – anticariat, transfer de la muzeele care și-au sistat activitatea în anii '90, sec. XX, dar și din donații de la diverse personalități. Piesele, care alcătuiesc fondul de bază al expoziției, sunt autentice, originale, o parte din ele au fost supuse procedurii de restaurare și conservare, drept urmare – o parte sunt funcționale. Cronologic, ceasurile de colecție se încadrează în perioada sfârșitul sec. XVIII - mijlocul sec. XX. Selectate după formă, diversitate, ingeniozitate tehnică și artistică, instituția muzeală și-a îndeplinit destinația firească, cea de a păstra în timp și a pune în valoare patrimoniul cultural național din care fac parte și piesele de orologerie. Este o expoziție de pionierat, or pentru prima dată este expusă integral colecția de ceasuri, constituită din diverse tipuri de ceasuri după modelul de funcționare și cel de utilizare.

Istoria ceasului începe cel puțin acum cinci mii de ani, or omul dintotdeauna a fost preocupat de măsurarea timpului. Documentele istorice semnalez apariția concomitentă a numeroase dispozitive de măsurare a timpului: în China antică se utilizau ceasurile cu apă și clepsidra, evreii folosesc obeliscul solar, grecii – firul cu plumb și ceasurile cu apă etc. (Выставка 1925, 24-25). Ulterior a fost introdus calendarul pentru a organiza și coordona activități și evenimente publice, pentru a programa transportul de mărfuri și, în special, pentru a reglementa lucrările agricole:

1. Afișul expoziției „Ceasul de-a lungul timpului”.

plantarea și recoltarea. Mai târziu, apar primele ceasuri solare și lumânările gradate. Pătrunderea instrumentelor mecanice de măsurare a timpului a avut loc anevoios. La început aparatele de măsurat timpul indicau numai ora, iar primul ceas care indica și minutele a apărut în 1475 în Germania. În Europa din perioada Evului Mediu ceasul nu era utilizat în casele oamenilor pentru a indica ora, iar în mănăstiri și biserici pentru a anunța începutul slujbelor religioase. Ceasul era considerat un obiect de lux, un accesoriu exclusivist al regilor, domnitorilor și înaltei aristocrații, făcând parte din aceeași categorie cu bijuteriile. De exemplu, în anul 1797 în Marea Britanie a fost introdus un impozit pentru toți acei care achiziționau ceasuri, drept urmare ceasornicarii au început să dea faliment, pentru că oamenii au încetat

să le cumpere. Abia în a doua jumătate a secolului al XIX-lea ceasul devine accesibil unei părți mai largi a populației.

Expoziția a fost expusă tipologic, începând cu cele mai vechi indicatoare ale timpului, precursorii ceasului: clepsidra cu nisip, lumânarea gradată, calendarul.

În ambianța spațiului muzeal cele mai atractive piese de orologerie sunt pendulele de perete și cele de podea din secolele XVIII-XX (prima jumătate), ale căror mecanisme sunt adăpostite în impresionante cutii (tip mobilă), cu frumoase elemente decorative ale renumiților ceasornicari și firme precum *Gustav Becker*¹, *Junghans*², *Philip Haas*³, *Le roi à Paris*⁴, *Lenzkirch*⁵ ș.a.

¹ Gustav Becker (1819-1885) născut în Silezia; în anul 1837 termină școala de ceasornicari în orașul natal. În anul 1847 deschide un magazin de ceasuri cu câțiva angajați în or. Freiburg. Participă la expoziția de ceasuri din anul 1852 în Silezia, unde se învrednicește de medalia de aur „pentru originalitate”. A fost apreciat la expozițiile și târgurile din Londra (1862), Paris (1867), Viena (1873), Sidney (1879), Melbourne (1881), Berlin (1881), Amsterdam (1883). Industria ceasurilor „G. Becker” a cunoscut apogeul în anul 1875, când deținea una din cele mai mari fabrici de ceasuri Gross Ubren. În același an caizerul Vilhelm îi înmânează un certificat nominal pentru producția a 300 000 ceasuri. După moartea lui G. Becker, afacerea este preluată de fiul său, Paul, care schimbă denumirea în *Asociația Freisburg*, unde devine unul din cei mai mari exportatori de ceasuri din Germania, în special, în Rusia. Din anul 1925 a fuzionat cu *Junghans Clockmaking*, unde până în anul 1935 produc ceasuri de birou, ceasuri de șemineu și de podea.

² Gebrueder Junghans a fost fondat în anul 1861 de către Erhard Junghans în localitatea Pădurea Neagră (Germania). Primele ceasuri cu logotipul *Junghans* au fost produse în anul 1866, fiind apreciate ca „cele mai calitative”. Din anul 1875 afacerea este preluată de fiul său, Artur, care era preocupat de noi mașini și procese de producție în domeniu. Drept urmare, Artur Junghans reușește să înregistreze peste 300 de invenții, iar fabrica administrată de el devine cea mai mare fabrică din Germania. Aici se produc primele ceasuri de mână, primele ceasuri cronograf, primele ceasuri cu cuarț. În anul 1877 înregistrează marca comercială „Vulturul cu drapel”, iar din anul 1890 marca este întregită de o stea cu opt colțuri. Din anul 1903 *Junghans* devine cea mai mare fabrică de ceasuri din lume cu filiale, un simbol al calității germane.

³ Compania PHS, fondată de Philipp Haas în anul 1867. În anul 1871 deschide o filială în Londra. În anul 1883 își înregistrează logotipul: un iepure alergând la stânga și literele PHS. A activat până în anul 1935, cu excepția celor șapte ani – din 1920, când falimentează, până în anul 1927, când se reorganizează.

⁴ Casa *Le Roi à Paris* este rezultatul unei succesiuni de oameni remarcabili care au marcat în mod genial și neîntrerupt istoria ceasului din sec. al XVII-lea. Primul reprezentant al dinastiei a fost Julien Le Roi, născut în anul 1686. La 13 ani Julien creează primul ceas al dinastiei *Le Roi*. În anul 1739 devine orologierul lui Ludovic al XV-lea. Ceasurile de înaltă calitate produse de *Le Roi*, începând cu anul 1805, ocupă un loc aparte la curtea împăratului Napoleon.

Colecția include un număr impresionant de ceasuri de buzunar, considerate inițial ca un accesoriu vestimentar pentru bărbați, ulterior fiind înlocuite cu cele de mână. Istoria ceasului de buzunar începe cu anul 1502, când Peter Henlein, a inventat un ceas de buzunar numit „oul de Nürnberg” care funcționa datorită unor arcuri încordate (Limban 2003, 149). Evoluția ceasului de buzunar a fost lentă, în etape, fiecare descoperire științifică și tehnică facilitând-o pe următoarea. După funcționalitate există ceas de buzunar cu mecanism muzical la ore și sferturi de ore, ceas de buzunar cu calendar pe cadran separat în trei zone pentru marcarea orelor, minutelor, zilelor lunii, etc. Carcasa care „adăpostește” mecanismul ceasului, inițial a avut forma ovală, ulterior aceasta s-a transformat în formă de bulb, de emisferă, de sferă turtită, dreptunghiulară. Deseori avea forma unui obiect, de exemplu, clopoțel, pană, butelie, craniu (Limban 2003, 150). Existau ceasuri și sub formă de cruce care au început să fie produse la mijlocul sec. al XVI-lea de meșteșugari francezi, cunoscute ca „ceas abbatis”, preconizate pentru fețele bisericesti. Acestea erau ornamentate cu scene din viața lui Isus Hristos și scene biblice (Старинные 1991, 4-6). Carcasele erau decorate în foarte multe stiluri: scene religioase, rurale sau cu reprezentanți ai florei și faunei. Ceasurile de buzunar, în bună parte, sunt prevăzute cu lanțuri din argint sau de aur, brelocuri sau medalioane, unele chiar cu monograme. Unele ceasuri se păstrau în cutiute din lemn, frumos ornamentate. Cele mai faimoase ceasuri de buzunar sunt cele din Anglia, confecționate în sec. al XVIII-lea - începutul sec. al XIX-lea. În colecția de ceasuri a muzeului deținem ceasuri de buzunar, confecționate la renumite fabrici de ceasuri din Europa și URSS, cu mecanisme delicate, montate în carcase înnobilate de metale prețioase și nu numai, cu instalații sonore și cadrane emailate, iar capacele de protecție sunt inscripționate și frumos ornamentate. Deși e o prezență relativ modestă, în colecție se remarcă, totuși, ceasurile de buzunar și de mână fabricate la renumitele ceasornicării euro-

⁵ La 31 august 1851 a fost fondată Societatea pe Acțiuni pentru producerea ceasurilor *Lenzkirch* (Germania). La început producea ceasuri cu mecanisme de import. După scurt timp, acestea erau confecționate la întreprindere. Avea un sortiment bogat: deșteptătoare, de podea, ceasuri pentru corăbii. Primele mărci au fost înregistrate în 1871 și prezentau literele ALG gravate. De-a lungul timpului logo-ul a suferit schimbări, dar toate ceasurile au numărul seriei. A activat până în anul 1925, când a fost achiziționată de firma *Junghans*.

pene precum *Longines*⁶, *Pavel Bure*⁷, *H. Moser*⁸, *Omega*⁹ ș.a. Majoritatea ceasurilor de mână din colecția de patrimoniu sunt de producție sovietică¹⁰: *Pobeda*, *Vostok*, *Poliot*, *Zvezda*.

⁶ Compania *Longines* a fost înființată în anul 1832 în Elveția, când fondatorul Auguste Agassizze a stabilit relații de parteneriat cu ceasornicarii din orașul Saint-Imier. Ulterior, administrând de unul singur, schimbă denumirea în *Agassizze & C°*. În anul 1850 în fruntea companiei vine nepotul lui Agassizze, Ernest Frandjion, care în 1866 cumpără două loturi pe malul drept al r. Siuz în valea Saint-Imier, loturi care se numeau *Les Longines*, de unde și denumirea firmei. A avut o activitate fructuoasă, la 1911 la fabrica de ceasuri activau 11 mii de muncitori. În prezent este deținută de Swats Group – producătoare de ceasuri de lux, formată în anul 1983.

⁷ Este una din primele companii de ceasuri din Europa, fondată de Carol Bure, un întreprinzător din Rusia cu origini germane care, inițial, a activat în Sankt Petersburg. În anul 1874, Pavel Bure, fiul lui Carol Bure, achiziționează fabrica de ceasuri *Le Locle* din Elveția. În anul 1899 P. Bure primește titlul de furnizor al Curții Imperiale și dreptul de a folosi stema de stat în logo-ul său, alături de sigla „P.B.” În anul 1888 se înființează Casa de Comerț „P. Bure”, iar în anul 1892 se deschide un magazin specializat în orașul Moscova. Ceasurile „P. Bure” au fost apreciate la diverse expoziții internaționale: cu medalia de argint la Paris (1889), medalia de aur în anul 1900. În anul 1916 „P. Bure”, în baza brevetului nr. 74144, obține dreptul să-și elaboreze mecanismul de funcționare după propriul desen. Producea ceasuri exclusive, dar și pentru păturile de mijloc, prețul variind de la 2 ruble până la câteva mii de ruble.

⁸ H. Moser s-a născut în orașul Schaffhausen, Elveția, unde învață meseria de ceasornicar. În anul 1820 se stabilește cu afaceri în Sankt Petersburg și lucrează pentru piața rusă de ceasuri, mecanismele fiind fabricate în sediul companiei *Le Locle*, Elveția. Ceasurile erau asamblate în Rusia, de aceea o parte din ceasuri au imprimat pe cadran numele cu litere rusești (Г. Мозеръ в Москве). Avea o rețea de magazine în Sankt Petersburg, Moscova și Novgorod. Firma H. Moser realiza o nișă de servicii pentru aristocrația ultra-bogată din Rusia. Primul ceas din aur confecționat în Sankt Petersburg, cu numărul 12, a fost dăruit țarului Nicolai I. În acest context, menționăm colaborarea fabricii *H. Moser* cu renumitul *Faberje*, căruia i-a furnizat multe dintre mecanismele de ceasuri, inclusiv pentru toate cele patru ouă, dotate cu mecanisme de ceas care au fost produse pentru țarul Nicolai al II-lea la începutul anilor 1900. După moartea lui H. Moser (1877) afacerea a continuat să înflorească sub egida lui Paul Girard chiar și după 1917, continuând să funcționeze până în anul 1970.

⁹ Compania a fost fondată în anul 1848, în Elveția, de către Louis Brandt. În anul 1879, după moartea lui Louis, afacerea de familie este administrată de fiii Louis-Paul și Cesar. În anul 1894 a fost creat un sistem revoluționar de producție, numit „Omega”, după ultima literă din alfabetul grecesc, care simboliza complexitate, excelență, durabilitate și perfecțiune. Ceasurile au devenit foarte populare și frații Brandt au decis să redenumescă compania din „Louis Brandt et Fills” în *Omega Wats Co*, fondată oficial în anul 1903.

¹⁰ Prima fabrica de ceasuri din Moscova a fost fondată în anul 1930 la ordinul expres al lui Iosif Visarionovici Stalin. Guvernul sovietic de la acea vreme a achiziționat, cu ajutorul unei firme de stat cu origini americane, or au fost utilizate uneltele și mașinile fabricii falimentare americane *Asonia* din New York. În 1935 fabrica primește numele lui Serghei Kirov. În anul 1941, fabrica este evacuată în orașul Zlatoust. În 1943, când rușii încep „curățarea” capitalei de plaga nazista, fabrica

2. Expoziția „Ceasul de-a lungul timpului” (detaliu).

3. Expoziția „Ceasul de-a lungul timpului” (detaliu).

Un loc aparte în spațiul expozițional îl ocupă ceasul de birou și de șemineu, ceasul de călătorie, ceasul deșteptător. Pe lângă desenul plăcut, acestea, fiind și portative, erau însoțitoare fidele ale omului, care pe lângă „trezirea de dimineață” sau „plimbările cu trăsura”, ele rămân niște păstrătoare a poveștilor spuse la gura unui șemineu și un îndemn la reevaluarea semnificației timpului – prieten sau rival, dar parte a existenței noastre.

este mutată înapoi, primind numele de Prima Fabrica de Ceasuri din Moscova (Первый Московский Часовой Завод - 1МЧЗ). Patru ani mai târziu iese de pe poarta fabricii cea mai populară marcă a orologeriei sovietice: *Pobeda* (Victoria). În mulții ani ce au urmat, ceasurile produse de PFCM au ajuns în toate colțurile lumii dar și în spațiul cosmic. Un exemplu ar fi ceasul purtat de Iuri Gagarin în prima misiune spațială din istorie, un *Sturmanskie* (*Navigator*), ceasuri produse exclusiv pentru aviația roșie. În onoarea acestui zbor istoric PFCM a început producția unui nou model de ceas denumit simplu „*Poliot*” (Zbor).

Cele mai numeroase sunt ceasurile deșteptător și de birou, or acestea erau și cele mai accesibile. Istoria acestor piese de orologerie în Europa începe în jurul secolului al XV-lea, ceasul deșteptător mai modern fiind inventat în anul 1787, de către Levi Hutchins din New Hampshire, SUA. Acest dispozitiv era realizat doar pentru el însuși, fiind programat să sune doar la ora 04:00 în fiecare dimineață, pentru a se pregăti de muncă. În anul 1847, inventatorul francez Antoine Redier a patentat primul ceas deșteptător reglabil (<https://www.stelian-tanase.ro/mica-istorie-a-ceasului/>). Primul ceas deșteptător cu radio a fost inventat de către James F. Reynolds, în anii 1940.

O piesă de orologerie care atrage atenția vizitatorului este ceasul deșteptător „CFR Bălți”, fabricat în România în anii '20 ai sec. XX și utilizat de angajații Căilor Ferate din orașul Bălți. Din 1894 statul român, prin Căile Ferate Române (CFR), aderă la Convenția meridianului Greenwich, fapt care înseamnă adoptarea timpului Europei, moment impulsivat de necesitatea corelării legăturilor feroviare internaționale. Începând cu anul 1895, zilnic, la orele 12.00, de la Institutul Meteorologic se comunica ora exactă, care se transmitea prin telegraf la toate stațiile CFR din țară. De aici și zicala la modă „Ceasul gării, ceasul țării”. Era o formă de recunoaștere a rolului CFR în difuzarea orei exacte la nivel național (Stănescu 2014, 23). În acest context, Căile Ferate au avut grijă să-și doteze lucrătorii cu ceasuri de buzunar, deșteptătoare de la diverse firme, iar magazinele și ceasornicăriile locale au dat și ele comenzi pentru ceasuri cu inscripția „CFR”, iar cei care nu erau angajați puteau să cumpere un ceas deșteptător CFR la prețul de 205 lei (Petcu 2002, 108).

În ambianța spațiului muzeal un loc aparte ocupă piesele de orologerie cu valoare istorică și memorială: ceasul de perete cu pendul *Gustav Becker*, fabricat în anul 1901 în Germania, care a funcționat în una din aulele Școlii Reale nr. 2 din Chișinău¹¹, ceasul de perete cu pendul *Le roi à Paris* din sediul primului club muncitoresc din orașul Balta (1939), ceasul-orologiu de pe clădirea veche a Gării din orașul Tighina (Bender). O încărcătură aparte are ceasul de perete din familia lui Ivan Șpiller, un renumit ceasornicar din Chișinău, cu origini austriece, care la mijlocul se-

¹¹ Este vorba de Școala Reală nr. 2, fondată în anul 1905, de către M. Karcevski. Azi: Liceul Teoretic Român-Englez „M. Eliade”. Ceasul a fost achiziționat de la fiul acestuia, K.M. Karcevski.

4. Expoziția „Ceasul de-a lungul timpului” (detaliu).

colului al XIX-lea deținea unul din cele mai mari și mai bogate magazine de ceasuri din oraș, amplasat pe bulevardul central. Magazinul propunea o gamă largă de obiecte din aur cu diamante, ceasuri din aur și argint, ceasuri de perete, deșteptătoare și tabachere muzicale (Бессарабский 1873, 244). La deschiderea Școlii Reale din Chișinău (1873), N. Codreanu, directorul instituției, a cumpărat de la magazinul lui I. Șpiller un ceas mare de perete. I. Șpiller era membru al Secției meșteșugarilor din cadrul Dumei Orășenești, el fiind și unul din meșterii care a „îngrijit” orologiul de pe Arcul de Triumf în perioada anilor 1842-1849 și 1853-1862.

Remarcabilă este prezența în patrimoniul Muzeului Național de Istorie a Moldovei a unor ceasuri, ce-au aparținut unor personalități din diverse domenii. Medicul Zinaida Radu-Maiorova (1890-?) și publicistul Dumitru Remenco, (1895-1940) – basarabeni participanți în Marele Război (1914-1918), al academicianului Nicolae Dimo (1873-1959), al scriitorului Petrea Darienco (1923-1976), al renumitului arheolog și

muzeograf Vsevolod Marchevici (1917-1997), al muzicologului Serafim Buzilă (1937-1998), Boris Miliutin (1905-1993), prim-dirijor al Teatrului de Operă și Balet din Chișinău ș.a.

O parte componentă a istoriei orologeriei o constituie ceasul „înfipt” în ziduri, martor al trecutului și viitorului – prezent în expoziție prin imagi-

nile fotografice ale edificiilor de ieri și de azi ale Chișinăului: Biserica Luterană, Arcul de Triumf, Turnul Primăriei, Oficiul Poștal, Gara etc.

Demersul expozițional a fost completat cu mini-interioare de epocă, imagini fotografice și afișe publicitare, iar mesajul informațional a fost completat de un pliant.

Bibliografie

Limban 2003: F. Limban, Ceasul de buzunar, obiect de măsurare a timpului și de podoabă. In: Muzeul Municipiului București. Materiale de istorie și muzeografie, vol. XVIII (București 2003), 149-151.

Petcu 2002: M. Petcu, O istorie a publicității românești (București: editura Tritonic 2002).

Stănescu 2014: D. Stănescu, Istorii ale orei exacte. In: Historia, nr. 12 (București 2014), 23.

Бессарабский 1873: Бессарабский Адрес Календарь (Кишинев 1873).

Выставка 1925: Выставка кружев, зеркал, мушечиниц, табакерок, перстней и часов XVII-XVIII вв. (Петроград 1925).

Старинные 1991: Старинные часы XVI-XIX вв. (Москва 1991).

An exhibition that stopped time

Keywords: exhibition, Bessarabia, USSR, clock, tower clock, watchmaker.

Abstract: The National Museum of the History of Moldova possesses a collection of clocks and watches, which served as the basis for the exhibition “Clocks in the Course of Time”. About two hundred items, selected in form, variety, technical and artistic intricacies, help the museum fulfill its natural purpose, preserving and promoting the national cultural heritage, of which this collection of old clocks is also a part. It consists of devices of the 19th-20th centuries with the mechanisms produced in Germany, Austria, Switzerland, France, Italy, Japan, Russia and the USSR.

The clock is exhibited according to the typology, the most attractive are the wall pendulum clocks and grandfather clocks of the 19th and the first half of the 20th century of the famous watch brands “Gustav Becker”, “Junghans”, “Philip Haas”, “Le roi a Paris”, “Lenzkirch” and others.

The extensive category of portable clocks includes table clocks of pleasant design, intended primarily for the morning wake of the owner, which are also called “alarm clocks”.

Another category is pocket watches, originally considered a male accessory. These valuable items from the past were produced by Abraham Louis Brequet, Henry Moser, Pavel Bure, “Omega”, “Doxa”, “Junghans”, “Tochnoe vremea”, “ZiM” and others.

Pocket watches were gradually ousted by wrist watches. The majority of wrist watches in the museum collection are of Soviet manufacture: “Pobeda”, “Vostok”, “Polyot”, “Zvezda”. However, in the collection there are, though in a smaller number, watches of famous watch companies “Longines”, “Pavel Bure”, “H. Moser” and others.

Of special interest in the museum collection are clocks and watches, which belonged to outstanding figures in science, medicine, culture, etc.

The history of the clock would be incomplete without mentioning the tower clocks on the walls of the Chișinău buildings of the Lutheran Church, the Arch of Triumph, the Town Hall Tower, the Post Office, and the Railway Station, which are represented in the photographs.

List of illustrations:

1. Poster of the exhibition “Clocks in the Course of Time”.
- 2-4. Exhibition “Clocks in the Course of Time” (details).

Выставка, которая остановила время

Ключевые слова: выставка, Бессарабия, СССР, часы, башенные часы, часовщик.

Резюме: В Национальном музее истории Молдовы хранится коллекция часов, которая послужила основой выставки «Часы в ходе времени». Около двухсот предметов, отобранных по форме, разнообразию, технической и художественной замысловатости, помогают музею выполнять свое естественное предназначение,

сохраняя во времени и популяризируя национальное культурное наследие, частью которого является и эта коллекция старых часов. Она состоит из приборов XIX-XX веков с механизмами производства Германии, Австрии, Швейцарии, Франции, Италии, Японии, России и СССР.

Часы выставлены согласно типологии, наиболее зрелищными являются настенные маятниковые и настольные часы XIX и первой половины XX века известных часовых марок «Gustav Becker», «Junghans», «Philip Naas», «Le roi a Paris», «Lenzkirch» и других.

К обширной категории портативных часов относятся настольные часы приятного дизайна, предназначенные преимущественно для утренней пробудки владельца – будильники.

Другая категория часов – карманные, изначально считавшиеся мужским аксессуаром. Эти ценные предметы из прошлого были произведены на предприятиях «Abraham Louis Brequet», «Henry Moser», «Павел Буре», «Omega», «Doxa», «Junghans», «Точное время», «ЗиМ» и других.

Место карманных часов постепенно заняли наручные часы. Большинство наручных часов в музейной коллекции – советского производства: «Победа», «Восток», «Полет», «Звезда». Однако в коллекции все же имеются, хоть и в меньшем количестве, наручные часы известных часовых фирм «Longines», «Павел Буре», «H. Moser» и других.

Особый интерес в коллекции Национального музея истории Молдовы представляют часы, принадлежавшие известным деятелям в области науки, медицины, культуры и т.д.

Рассказ об истории часов был бы неполным без упоминания башенных и фасадных часов на стенах кишиневских зданий прошлых времен и современности – лютеранской церкви, триумфальной арки, Городской Думы, почтового отделения, вокзала, представленных на фотографиях.

Список иллюстраций:

1. Афиша выставки «Часы в ходе времени».
- 2-4. Выставка «Часы в ходе времени» (детали).

21.05.2018

Ana Grițco, Muzeul Național de Istorie a Moldovei, str. 31 August, 121-A, MD-2012 Chișinău, Republica Moldova, e-mail: anagritco87@gmail.com